

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Аграрна економіка»

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Спеціальність:	<u>051 Економіка</u>
Освітня програма:	<u>Економіка</u>
Навчальний рік, семестр:	<u>2022-2023 н.р., семестр 2</u>
Курс (рік навчання)	<u>1 (1)</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4,5</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Руслан Мудрак
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobitniki/mudrak-ruslan-petrovich.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	mrp1974@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1421

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	<ul style="list-style-type: none">➤ сформувати у студентів цілісний світогляд про теоретико-методичні основи функціонування й розвитку аграрної економіки, вміння проводити оцінку її ефективності, розуміти мету та обґрунтувати способи реалізації державної аграрної політики.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none">➤ розкрити роль сільського господарства, як галузі національної економіки;➤ відобразити суть, ключові проблеми та процес трансформації агропромислового комплексу в агробізнес;➤ дати повну характеристику ресорному потенціалу аграрної економіки;➤ обґрунтувати показники ефективності функціонування аграрної економіки;➤ ознайомити здобувачів з теорією аграрного ринку;➤ з'ясувати суть, пояснити необхідність проведення та охарактеризувати головні етапи аграрної реформи;➤ пояснити об'єктивну необхідність, форми та методи державного регулювання аграрної економіки;➤ обґрунтувати можливості та обмеження державного регулювання аграрної економіки в умовах міжнародної інтеграції України;➤ пояснити діалектику сучасного агробізнесу та сталого розвитку суспільства.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none">➤ здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;➤ здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси;➤ здатність планувати і розробляти проекти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення;➤ здатність визначати та розв'язувати економічні задачі та проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері агробізнесу в контексті сталого розвитку суспільства.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none">➤ розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;➤ дотримуватися принципів академічної доброчесності;➤ визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів;➤ формулювати, аналізувати та приймати ефективні рішення у сфері агробізнесу в контексті сталого розвитку суспільства.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семинарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оцінювання (балів)	Залучені стейкхолдери (спільне проведення аудиту. заняття)
Модуль 1					
Тема 1. Сільське господарство як галузь національної економіки	2/2	<p>Аграрна економіка як галузь суспільного виробництва, наука та навчальна дисципліна. Методи досліджень. Історичні передумови розвитку землеробства на теренах сучасної України. Вчені-аграрники. Теорія фізичної економіки Подолинського С.А. Природно-кліматичні зони. Спеціалізація. Районовані сорти рослин та породи тварин. Екстенсивне та інтенсивне сільське господарство. Ручна праця. Механізація та автоматизація. Сівозміна. Органічні та мінеральні добрива. Меліорація. Зоотехніка. Ветеринарія. Ресурсоощадні технології обробітку ґрунту. No-till. Органічне землеробство. Структура сільськогосподарського виробництва. Галузева. За категоріями господарств. Сільськогосподарські підприємства. Фермерські господарства. Господарства населення. Сільське господарство як галузь національної економіки. Валове виробництво продукції. Частка сільського господарства у ВВП. Частка агропродовольчої продукції у експорті. Додана вартість. Зайнятість. Безробіття. Продовольча безпека. Енергетична безпека.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.</p>	3	-
Тема 2. Агропромисловий комплекс: суть, ключові проблеми та його трансформація в агробізнес	4/2	<p>Рівні економіки. Мікрорівень. Суспільний поділ праці. Спеціалізація. Мезорівень. Міжгалузевий комплекс. Агропромисловий комплекс. Сфери виробництва. Галузі промисловості, що виробляють засоби виробництва для усіх сфер АПК. Сільськогосподарське машинобудування. Виробництво обладнання для підприємств харчової промисловості та кормовиробництва. Хімічна промисловість. Фармакологічна промисловість. Комбікормові заводи. Сільське господарство. Рослинництво. Тваринництво. Галузі промисловості, що переробляють сільськогосподарську сировину. Зернопродуктовий підкомплекс АПК. Бурякоцукровий підкомплекс АПК. Картоплепродуктовий підкомплекс АПК. Плодоовочевоконсервний підкомплекс АПК. Олійножировий підкомплекс АПК. Виноградновиноробний підкомплекс АПК. Молокопродуктовий підкомплекс АПК.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.</p>	3	+

		<p>М'ясопродуктовий підкомплекс АПК. Агробізнес. Ланцюг вартості. Канали збуту. Канали постачання. Сировинна зона. Замкнутий цикл. Закордонний сектор. Додана вартість. Агробізнес у сфері сільськогосподарського виробництва. КВЕД-2010: Секція А Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство Розділ 01 Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг. Сільськогосподарське підприємство. Фермерське господарство. Господарства населення. Агробізнес у сфері промислового виробництва. КВЕД-2010: Секція С Переробна промисловість. Виробництво харчових продуктів. Виробництво напоїв. Виробництво тютюнових виробів. Текстильне виробництво. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції. Система послуг у сфері агробізнесу. КВЕД-2010: Клас 01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві. КВЕД-2010: Клас 01.62 Допоміжна діяльність у тваринництві. КВЕД-2010: Клас 01.63 Післяурожайна діяльність. КВЕД-2010: Клас 01.64 Оброблення насіння для відтворення. Транспортна та складська інфраструктура. Сектор підтримки агробізнесу. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Державна екологічна інспекція України. Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів.</p>			
<p>Topic 3. Resource potential of agrarian economy*</p>	<p>4**/2</p>	<p>Land as the main production factor in agriculture. Specific properties. I am a part of the earth. Natural. Artificial Economical. Nutrient balance. Plowability of soils. Abrading. Vitrova Water Soil conservation agriculture. Forests Forest strips Land Fund of Ukraine. Agricultural lands. Arable. Perennial plantations. haymakers Pastures Reserve lands. The land is privately owned. State Land Cadastre. Land valuation. Economic evaluation of land. Monetary valuation of land. Labor resources of agriculture. Company personnel. Managers. Specialists. Servants Workers. Qualification level. Highly qualified workers. Skilled workers. Low-skilled workers. Unskilled workers. Owner. Salaried employee. Pluralist. Average registered population. Rural population. The level of zainya-tosti. Branch structure of Zainya-tosti. Demographic potential of rural areas. Age structure of the rural population. Natural movement of the rural population.</p>	<p>Processing of lecture material. Disclosure of the content of the points of the seminar lesson plan. Answers to thematic questions and tasks. Performance of test tasks. Presentation of the essay.</p>	<p>3</p>	<p>-</p>

		<p>Migration of the rural population. Entrepreneurial ability in the field of agribusiness. Organizational and legal forms of management. Agricultural enterprises. Business associations. Private enterprises. Cooperatives. Farms. State enterprises. Holding-type enterprise. Households of the population. Self-employed Natural persons are entrepreneurs. Capital resources of the rural economy. Cost and movement of fixed assets. Agricultural machinery. Tractors. Harvesters. Beet harvesting machines. Mounted agricultural machinery. Rain machines. Machines and devices for watering. Water pumps and pumping stations. Machines for the protection of agricultural crops. Installations for milking dairy cattle. Milk cleaners and coolers. Milk separators. Incubators. Machines and mechanisms for preparing and distributing fodder. Conveyors for manure removal. Certified slaughterhouses. Energy capacities in agricultural enterprises. Mechanization of production processes in households. Capital investments in agriculture.</p>			
<p>Тема 4. Показники ефективності функціонування аграрної економіки</p>	<p>2/4</p>	<p>Роль аграрної економіки. Задоволення продовольчих потреб населення країни. Агропродовольчий експорт. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р). Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року (від 30 вересня 2019 року № 722/2019). Національна доповідь 2017р. «Цілі сталого розвитку: Україна». Ціль 2. Подолання голоду, розвиток сільського господарства. Доступність збалансованого харчування на рівні науково обґрунтованих норм для всіх верств населення: споживання м'яса, споживання молока, споживання фруктів. Подвійне підвищення продуктивності праці в сільському господарстві за рахунок використання інноваційних технологій: продуктивність праці, індекс сільськогосподарської продукції. Створення стійких систем виробництва продуктів харчування, що сприяють збереженню екосистем і поступово покращують якість земель та ґрунтів, в першу чергу за рахунок використання інноваційних технологій: індекс виробництва харчових продуктів, частка продукції харчової промисловості та переробки сільськогосподарської сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, частка сільсь-</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.</p>	<p>5</p>	<p>-</p>

		<p>когосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь України. Стабілізація цін на продукти харчування: індекс споживчих цін на продукти харчування (середньорічний). Цільові значення індикаторів. Показники економічної ефективності: урожайність сільськогосподарських культур (ц/га); продуктивність сільськогосподарських тварин (приріст (г/добу), надій молока (кг/гол.), яйценосність (шт./гол.), настриг вовни (кг/гол.); інвестиції, млрд. грн. у постійних цінах; прибуток, млрд. грн.; виробництво сільськогосподарської продукції в постійних цінах: на душу населення (т, шт.); індекс фізичного обсягу (% до попереднього року); продуктивність праці (грн. у постійних цінах на 1 зайнятого); частка напівфабрикатів та готової продовольчої продукції в структурі агропродовольчого експорту (%); продовольча незалежність за окремих продуктом (% імпорту у внутрішньому споживанні даного продукту). Показники соціальної ефективності. Забезпечення продовольчої безпеки: частка витрат на харчування в структурі сукупних витрат домогосподарств (%); споживання м'яса та м'ясопродуктів на одну особу (кг/рік), споживання молока та молочної продукції на одну особу (кг/рік), споживання фруктів, ягід, винограду на одну особу (кг/рік); індекс споживчих цін на продовольчі товари (% до попереднього року). Соціальний розвиток сільських територій: частка населення сільських територій (%), рівень безробіття на сільських територіях (%), середньомісячна заробітна плата в сільському господарстві (грн. на 1 зайнятого); інфраструктурне забезпечення жителів сільських територій (дороги з твердим покриттям (%); санітарно-гігієнічні зручності сільських осель – централізований водопровід, централізоване водовідведення (%); заклади соціально-побутового призначення (%); заклади соціально-культурного призначення (%); громадський транспорт (%); медичне обслуговування (%). Показники екологічної ефективності: поголів'я великої рогатої худоби (гол. на 100 га с.-г. угідь), частка посівів кормових трав у структурі посівних площ (%), частка сінокосів та пасовищ у загальній площі території (%), частка багаторічних насаджень у загальній площі території (%), частка</p>		
--	--	--	--	--

		кислих та/або солоних ґрунтів (% до загальної кількості с.-г. угідь), частка сільськогосподарських угідь, охоплених меліоративними заходами (%), частка площі орних земель (ріллі) у загальній території (громади, країни) (%), частка сільськогосподарських угідь під органічним землеробством (%).			
Тема 5. Теорія аграрного ринку	6/4	<p>Попит на аграрну продукцію та засоби аграрного виробництва. Класифікація аграрної продукції: по кінцевому використанню; по способу виробництва. Споживчий попит на продовольчі пошукові товари, отримані за допомогою традиційного методу сільськогосподарського виробництва: раціональна поведінка; обмежена раціональна поведінка; імпульсивна або емоційна поведінка; звична поведінка; соціально-залежна поведінка. Примат економічної теорії попиту. Фактори попиту при раціональній поведінці. Концепція кривої попиту. Агрегування індивідуальних кривих попиту. Цінова еластичність попиту. Крива Енгеля. Співвідношення еластичності кількісного попиту по доходу і вартісного попиту. Співвідношення між різними видами еластичності. Споживчий попит на продовольчі товари традиційного сільськогосподарського виробництва у випадку експериментальних товарів і товарів за довірою. Споживчий попит на продовольчі товари, вироблені екологічно чистим способом. Попит на засоби виробництва сільськогосподарського походження: гранична продуктивність; співвідношення між кривими попиту на фактори виробництва окремого підприємства і агрегованою кривою попиту на фактори виробництва. Фактори попиту на засоби виробництва: зміна цін на продукцію; інтенсивність використання факторів виробництва та положення індивідуальних кривих попиту на ці фактори; технічний прогрес. Проблеми політики: інформаційні проблеми; розбіжність між приватною і суспільною граничною готовністю до купівлі; проблема попиту на екологічні блага; розбіжність між ринковою ціною і загальноекономічними тінювими цінами; трансакційні витрати. Пропозиція аграрної продукції. Фактори пропозиції аграрної продукції. Концепція кривої пропозиції при максимізації прибутку: крива пропозиції, граничний прибуток, гранична виручка, граничні витрати, поріг виробництва, поріг рентабельності; пропо-</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.	5	-

		<p>зиція окремого підприємства і ринкова пропозиція; зворотна поведінка пропозиції виробників; зворотна реакція пропозиції на зниження цін на окремі види продукції збоку підприємств, які виробляють кілька видів товарів; зворотна реакція пропозиції на зниження рівня цін на аграрну продукцію; реакція сільськогосподарських підприємств на окремі коливання цін, у залежності від термінів і напрямку зміни цін. Аналіз еластичності: фактори еластичності пропозиції аграрної продукції; емпіричне визначення еластичності пропозиції. Фактори зміни пропозиції в часі. Проблеми політики: альтернативні цілі; цільові обмеження; вплив обмежень на використання факторів виробництва; інформаційні витрати; обмеженість знань; трансакційні витрати; відхилення у виробництві. Ціноутворення на аграрних ринках. Класифікація ринків. Кількісна ознака. Якісні характеристики ринків: досконалі і недосконалі; організовані і неорганізовані; ринки з обмеженим або необмеженим доступом; вільні і регульовані ринки. Ціноутворення на продукцію і фактори виробництва в умовах досконалої конкуренції. Ціноутворення на продукцію і фактори виробництва в умовах монополії. Фактори відносних цін в умовах конкуренції: фактори співвідношення цін на продукцію; фактори взаємозв'язку між цінами виробника і споживача; фактори збільшення кількісної компоненти ринкової маржі та співвідношення цін споживача і виробника; фактори збільшення цінової компоненти ринкової маржі; фактори диференціації регіональних цін; фактори міжчасового зв'язку цін. Коливання цін на аграрну продукцію: циклічні коливання (принцип ехо, коливання пропозиції, кон'юнктурні коливання в аграрному секторі); випадкові коливання цін в аграрному секторі. Трансакційні витрати в ціноутворенні з точки зору продавця і покупця: затрати на пошук; затрати на переговори; затрати на контроль і забезпечення примусового виконання угоди. Оцінка цінового механізму як координуючого інструменту, альтернативні координуючі механізми: ціновий механізм і загальноекономічний оптимум при досконалій конкуренції; альтернативні механізми прийняття рішень (ринковий і ціновий механізм, демократія (голосування), коорди-</p>		
--	--	--	--	--

		нування індивідуальних рішень через переговори, ієрархія або бюрократія). Вплив дефіциту інформації на динаміку цін аграрної продукції: сезонна динаміка цін; річна динаміка цін.			
Модульний контроль			Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	15	x
Модуль 2					
Тема 6. Суть, необхідність проведення та головні етапи аграрної реформи	4/4	<p>Командно-адміністративна економіка. Дореформене сільське господарство УРСР. Продовольча криза. Незадовільна мотивація праці. Безвідповідальність. Низька продуктивність праці. Надмірна ресурсоемісність. Ринкова економіка. Аграрна реформа. Докорінне перетворення. Заходи: правові, економічні, технічні, організаційні. Новий земельний лад.</p> <p>Перший етап 1990-1999рр. Земельний кодекс України від 18.02.1990р. Право володіння або оренди земель сільськогосподарського призначення. Постанова Верховної Ради України «Про земельну реформу» від 18.12.1990р. Формування юридичної бази перерозподілу земель та передачі їх у приватну й колективну власність. Закон України «Про селянське (фермерське) господарство» від 20.12.1991р. Формування юридичної бази для створення нових (приватних) організаційно-правових форм господарювання. Закон України «Про форми власності на землю» від 30.01.1992р. Формування юридичної бази для колективної і приватної власності на землю. Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14.02.1992р. Трансформація колгоспів у КСП. Паювання майна. Земельний кодекс України від 13.02.1992р. Право власності на землю. Указ Президента України «Про прискорення земельної реформи» від 10.11.1994р. Організаційні етапи приватизації земель. Сертифікати на земельний пай. Указ Президента України «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарських підприємств і організацій» від 08.08.1995р. Паювання землі. Імітація інституту справжнього власника. Формальний і реальний статус власників майнових та земельних паїв. Занепад виробництва. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» від 17.04.1997р. Указ Президента Ук-</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.	5	-

		<p>раїни «Про захист прав власників земельних часток» від 21.04.1998р. Порядок обігу ріллі. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» від 3 грудня 1999р. Перетворення КСП у нові організаційні форми господарювання ринкового типу. Право вільного виходу з КСП із земельними частками (паями) і майновими паями. Мінімальна орендна плата за земельну частку (пай). Право викупу земельних ділянок. Фермерські господарства. Приватно-орендні підприємства. Господарські товариства. Виробничі кооперативи. Формування інституту справжнього власника. Другий етап 2000-2020рр. Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку» від 06.06.2000р. Формування інфраструктури аграрного ринку. Пункти заготівлі сільськогосподарської продукції. Оптово-продовольчі ринки. Кредитні спілки. Обслуговуючі кооперативи. Торгові дома. Аграрні біржі. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про затвердження Порядку відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 липня 2000 р. №1148 «Про заходи щодо вдосконалення регулювання ринку зерна» від 11.08.2000р. Біржова фіксація агропродовольчого експорту. Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001-2004 років» від 18.01.2001р. Закон України «Про відчуження частки землі» від 18.01.2001р. Реальне розпаювання земельних ділянок. Перший мораторій на продаж землі (2001-2004рр.). Формування агрохолдингів. Земельний кодекс України від 25.10.2001р. Заборона ринку землі. Оренда, як безальтернативна форма розпорядження земельною власністю. Вихід українського агробізнесу на міжнародні фінансові ринки (кредит Міжнародної фінансової корпорації (IFC) для ПрАТ МХП (Миронівський хлібопродукт) 01.12.2003р.). Другий мораторій на продаж землі (2004-2007рр.). Вихід українського агробізнесу на фондові біржі (публічне розміщення ІРО: агрокорпорації «Укропродукт» на Лондонській фондовій біржі 01.01.2005р.; агрокомпанії «Астарта-Київ» та «Кернел» на Варшавській фондовій біржі 01.01.2006р.). Третій безстроковий мораторій на продаж землі (з 2007р.). Обмеження діють</p>		
--	--	--	--	--

		<p>до завершення розробки законодавства про земельний кадастр і ринок ріллі. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004р. Закон України «Про кооперацію» від 10.07.2003р. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 19.09.2007р. Закон України «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011р. Створення та функціонування Держгеокадастру. Оформлення актів приватної власності на земельні паї. Створення Державної продовольчо-зернової компанії. Запуск електронного Державного земельного кадастру 01.01.2013р. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» від 17.10.2013р. Ухвалення Верховною Радою України норми закону про виділення на державну підтримку аграріїв не менше 1% ВВП сільськогосподарської продукції (2016-2021рр.). «Земельний довідник України 2020». Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» №552-IX від 31.03.2020р. Третій етап 2021-2024рр. Початок вільного продажу земель сільськогосподарського призначення з 1 липня 2021р. Обмеження на продаж до 2024р.</p>			
<p>Тема 7. Об'єктивна необхідність, форми та методи державного регулювання аграрної економіки</p>	<p>2/4</p>	<p>Провали ринку. Екологічні збитки. Продовольча безпека. Соціальна вразливість. Нормативно-правові методи. Закони. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції» №985-IX від 05.11.2020р. Підзаконні акти: укази, постанови, декрети. Цільові комплексні програми. Цінові методи регулювання. Регулювання цін: закупівельні, заставні, інтервенційні, закупівельні квоти. Державний матеріальний резерв. Компенсація відсоткової ставки. Дотації: на одиницю продукції, на 1 га угідь, на 1 гол. худоби. Компенсація витрат на закупівлю сільськогосподарської техніки, будівництво споруд, закладку багаторічних насаджень. Агролізинг. Податкові пільги. Прискорена амортизація. Компенсація витрат на сертифікацію. Експортні субсидії. Імпортні</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.</p>	<p>5</p>	<p>-</p>

		квоти. Імпортні мита: адвалерні, компенсаційні, антидемпінгові. Принцип ескалації імпортних тарифів. Нецінові методи регулювання. Допомога: організаційна, консультативна, правова, освітньо-методична, технологічна. Ліцензування. Фіто-санітарні бар'єри. Ускладнення митних процедур. Заборона експорту. Заборона імпорту.			
Тема 8. Можливості та обмеження державного регулювання аграрної економіки в умовах міжнародної інтеграції України	4/4	Угода про сільське господарство в системі угод СОТ. Сфера застосування Угоди про сільське господарство. Доступ до ринку: структура зобов'язань; тарифікація нетарифних заходів; зв'язування тарифів; рівень скорочення тарифів; тарифна квота та зобов'язання щодо поточного й мінімального доступу до ринку; спеціальні захисні положення Угоди про сільське господарство; розклади зобов'язань щодо доступу до ринку. Внутрішня підтримка: «жовта» скриня, «синя» скриня, «зелена» скриня; сукупний вимір підтримки; скорочення внутрішньої підтримки; винятки із зобов'язань по скороченню внутрішньої підтримки; інші положення щодо скорочення внутрішньої підтримки (de minimis, інвестиційні субсидії, субсидії на сільськогосподарську сировину, субсидії для сприяння диверсифікації); розклади скорочення внутрішньої підтримки. Експортні субсидії: зобов'язання щодо скорочення експортних субсидій; сфера застосування зобов'язань по скороченню експортних субсидій; гнучкість у виконанні зобов'язань по скороченню експортних субсидій; розклад зобов'язань по скороченню експортних субсидій. Інші положення Угоди: заборона або обмеження експорту продовольчих товарів; застосування компенсаційних мит; консультації і врегулювання суперечок; застосування положень Угоди щодо країн, які є чистими імпортерами продуктів харчування; комітет сільського господарства. Дохійський раунд переговорів СОТ: питання сільського господарства. Дохійська декларація міністрів 2001 року. Переговори у Канкуні 2003 року. Переговори у Женеві 2004 року. Переговори у Гонконзі 2005 року. Переговори у Женеві 2006, 2008, 2011 роках. Дохійський раунд переговорів в 2012 році: 22 березня, 28 вересня, 16 листопада. Дохійський раунд переговорів в 2013 році: домовленості від 15 лютого, Дев'ята Міністерська конференція в Балі (Індо-	Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.	5	-

		<p>незія) в грудні 2013 року. Основні питання переговорів. Групи впливу: Група G-10, Група G-20, Група G-33, Група країн з малими та вразливими економіками (SVE), Група країн, що нещодавно приєдналися до COT (RAM), Група АСР, Кернська група, Група Cotton-4, Африканська група, Група Азіатських країн-членів COT, що розвиваються, Група ЄС, Меркосур, Група найменш розвинутих країн, Група країн з перехідною економікою та низьким доходом, Група G-90, Група «тропічні продукти». Протокол про приєднання України до Марракеської угоди про створення Світової організації торгівлі (м. Женева, 05.02.2008р.). Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» від 10.04.2008р. Внутрішня підтримка та експортні субсидії у сільськогосподарському секторі. Додаткові пояснення України стосовно класифікації товарів. Розклади. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014. Додаток I-A Тарифний графік України. Продовження Додатка I-A Тарифний графік ЄС. Доповнення до Додатка I-A. Додаток I-C Графік скасування вивізного (експортного) мита. Додаток I-D Спеціальні заходи для вивізного (експортного) мита. Додаток IV Сфера дії. Додаток V Всеохоплююча стратегія імплементації глави IV (санітарні та фітосанітарні заходи). Додаток VI Список хвороб тварин і аквакультур та регламентованих шкідників, від яких території можуть бути визнані вільними. Додаток VII Регіоналізація/зонування, території, вільні від шкідників, та захищені зони. Додаток VIII Попереднє схвалення потужностей. Додаток XI Перевірки імпорту та оплата перевірок. Додаток XII Сертифікація. Двосторонні угоди про вільну торгівлю.</p>			
<p>Тема 9. Діалектика сучасного агробізнесу та сталого розвитку суспільства</p>	<p>4/2</p>	<p>Екологічні аспекти агробізнесу. Рівень розораності. Родючість. Відтворення ґрунтів. Мінеральні добрива. Органічні добрива. Скартство. Кормова сівозміна. Сінокоси та пасовища. Багаторічні насадження. Вода. Використання хімічних засобів. Відходи. ГМО та біологічне різноманіття. Державна екологічна інспекція. Соціальні аспекти агробізнесу. Зайнятість сільського населення. Соціальна інфраструктура сільських територій. Безпечність та якість продовольства. Система аналізу небезпек і критичних точок контролю (Hazard</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Розкриття змісту пунктів плану семінарського заняття. Відповіді на тематичні запитання та завдання. Виконання тестових завдань. Презентація реферату.</p>	<p>5</p>	<p>-</p>

		Analysis Critical Control Point (НАССР). Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів. Економічні аспекти агробізнесу. Багатоукладність. Господарська координація. Кооперація. Крафтове виробництво. Фермерські ринки. Додана вартість. Неаграрний бізнес на сільських територіях. «Зелений» туризм. Оздоровчий туризм. Морський туризм. Пам'ятки архітектури та історичні місця. Річкове та ставкове рибництво. Заготівля лікарських рослин. Заготівля деревини. Ремісничі промисли. Транскордонне співробітництво.		
Модульний контроль		Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	15	x
Всього за два модулі			70	x
Екзамен			30	x
Всього за курс			100	x

* тема викладається англійською мовою

**залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки рефератів (есе) та індивідуальних науково-дослідних завдань, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Кількість балів за зміст. модуль	ЗМ 1					1 модульний контроль 15	ЗМ 2				2 модульний контроль 16	Підсумковий контроль (іспит) 30	Загальна сума балів 100
	34						36						
Тема	№1	№2	№3	№4	№5	19	№6	№7	№8	№9	20		
Кількість балів за видами робіт:													
семінарські заняття	2	2	2	4	4			4	4	4		4	
самостійна робота	1	1	1	1	1		1	1	1	1			

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економіка сільського господарства: Навчальний посібник / С. М. Рогач, Н. М. Суліма, Т. А. Гуцул, Л. В. Ярема. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 517 с.
2. Economics of world agriculture : навч. посіб. [О. Faichuk, I. Mischenko]. Київ: ЦП «Компринт», 2012. 324 с. ISBN 978-966-2719-05-5
3. Оцінка стану агросфери сільських населених пунктів за показниками сталого розвитку : Монографія. / Прищепа А.М., Клименко О.М., Клименко Л.В. Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, 2016. 209с.
4. Шпильова Ю.Б. Сталий розвиток сільських територій України в умовах децентралізації влади. К.: ПрофКнига, 2019. 308с.
5. Економіка аграрних підприємств : Підручник, 2-ге вид., доп. і перероблене / Андрійчук В.Г. К.: КНЕУ, 2002. 624с.
6. Основи формування та функціонування аграрного ринку [Текст] : навч. посіб. / І. М. Брюховецький [та ін.] ; ред. І. М. Брюховецький. Суми : Козацький вал, 2001. 288 с. ISBN 966-589-242-8
7. Аграрна економіка : навч. посіб. / В. Я. Білоножка, І.І. Мостов'як, В. П. Карпенко, С. П. Полторецький, А. П. Березовський; за ред. В. Я. Білоножка. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 418 с. ISBN 978-966-304-166-7
8. Ульріх Кьостер. Основи аналізу аграрного ринку / Наук. ред. пер. О. Нів'євський. К.: Видавництво АДЕФ-Україна, 2012. 486с. ISBN 978-966-187-155-6
9. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. К. : КНЕУ, 2013. 779 с.
10. Аграрна економіка : Фермер. Професійний рівень [під ред. Хорст Лохнер, Йоханнес Бреккер] / пер. Оксана Іваненко, Оксана Березняк, Інна Лазоренко. К.: Університетська книга, 2014. 606с. ISBN 978-966-680-718-5
11. Осика С.Г., Пятницький В.Т. Світова організація торгівлі, 2-ге видання, перероблене і доповнене. К.: «К.І.С.», 2004. 516с. ISBN 966-8039-32-7
12. Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». *Голос України*, 2008, №76.
13. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014. *Офіційний вісник України*, 2014, №75. С. 83.

Допоміжна

1. Мудрак Р. П. Продовольча безпека України в умовах глобалізації. *Економічний часопис–XXI*, 2013, №1-2(1). С. 34-37.
2. Мудрак Р. П. Поведінка споживача як чинник продовольчої безпеки домогосподарства. *Економічний часопис–XXI*, 2014, №3-4(1). С. 27-30.
3. Мудрак Р. П., Музика Б. Б. Споживання м'яса та м'ясопродуктів в Україні: сучасний стан і перспективи. *Економічний часопис–XXI*, 2015, №3-4(2). С. 25- 28.
4. Мудрак Р.П., Цимбалюк Ю.А., Корман І.І. Маркетинговий аналіз національного ринку молока та молочної продукції. *Актуальні проблеми економіки*, 2016, №8(182). С. 69-84.
5. Mudrak R., Tsybalyuk Yu., Fytsyk L., Puah Ch.-H. Affordability of food as a key condition of food security of households. *Economic Annals–XXI*, 2017, №168(11-12). P. 53-56.

6. Mudrak R., Nyzhnyk I., Lagodiienko V., Lagodiienko N. Impact of seasonal production on the dynamics of prices for meat and dairy products in Ukraine. *TEM Journal*, 2019, Vol.8, No.4. P. 1159-1168.
7. Mudrak R., Lagodiienko V., Lagodiienko N., Rybchak V. Food Affordability and Economic Growth. *TEM Journal*, 2020, Vol. 9, Issue 4. P. 1571-1579.
8. Мудрак Р. П. Координація ринкових зусиль сільськогосподарськими товаровиробниками, як чинник продовольчої безпеки країни. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету*, 2014, Випуск 4, Том 1, Серія: Економічні науки. С. 138-146.
9. Мудрак Р. П. Експорт українського продовольства: стан, тенденції, причини. *Економіка України*, 2014, №5. С. 70-79.
10. Мудрак Р. П. Фактори еластичності попиту на ринку хлібобулочних виробів. *Вісник Харківського національного аграрного університету*, 2014, Випуск 6, Серія «Економічні науки». С. 37-45.
11. Мудрак Р. П. Продовольчий ринок України: ризики та нові можливості в контексті європейської інтеграції. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2014, Випуск 85, Частина 2. С. 219-228.
12. Мудрак Р. П. Розвиток складської інфраструктури зернової галузі, як ключова умова повноцінного функціонування національного продовольчого ринку. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2014, Випуск 86, Частина 2. С. 14-19.
14. Мудрак Р. П., Музика Б. Б. Сировинне забезпечення м'ясопереробної промисловості України – стан та перспективи розвитку. *Вісник Приазовського державного технічного університету*, 2014, Випуск 28, Серія: Економічні науки. С. 44-49.
15. Мудрак Р. П. Індикатор продовольчої безпеки України «економічна доступність продуктів» – необхідність змін у методології. *Бізнес-навігатор (науково-виробничий журнал)*, 2015, №1(36). С. 147-152.
16. Мудрак Р. П. «Провали» ринку та права, як фактори ризику продовольчого забезпечення домогосподарств. *Інноваційна економіка*, 2015, №1. С. 151-154.
17. Мудрак Р. П., Мазур Ю. П. Маркетингові канали розподілу продукції сільськогосподарських підприємств: стан, тенденції, перспективи. *Інноваційна економіка*, 2016, №3-4(62). С. 43-49.
18. Мудрак Р. П., Соковніна Д. М. Еластичність споживчого попиту на продукцію садівництва. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2016, Випуск 89, Частина 2. С. 111-120.
19. Мудрак Р. П. Продовольча безпека в умовах економічної кризи. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2017, Випуск 90, Частина 2. С. 115-127.
20. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*, 2018, №1. С. 28-39.
21. Мудрак Р. П. Агропродовольча інтеграція у секторі виробництва тваринницької продукції: стан, тенденції, наслідки. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2018, Випуск 92, Частина 2. С. 78-78.
22. Мудрак Р. П., Нижник І. О. Розвиток сільських територій та продовольча безпека держави. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2019, Випуск 94, Частина 2. С. 131-140.
23. Мудрак Р. П. Соціальна інфраструктура сільських територій. *Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького*, 2019, Випуск 1, Серія: Економічні науки. С. 11-19.
24. Мудрак Р. П. Регіональні особливості зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією. *Український журнал прикладної економіки*, 2019, Том 4, № 3. С. 309-316.
25. Мудрак Р. П. Сталий розвиток регіонального агропродовольчого виробництва в умовах зростання відкритості національної економіки. *Український журнал прикладної економіки*, 2019, Том 4, № 4. С. 320-327.
26. Мудрак Р. П. Підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників і розвиток кооперації. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2020, Випуск 97, Частина 2. С. 184-196.
27. Нестерчук Ю.О., Мудрак Р.П., Бечко В.П., Непочатенко О.А. Вплив кооперації на розвиток ринку кредитних ресурсів для суб'єктів господарювання аграрної галузі. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 2020, Випуск 97, Частина 2. С. 263-275.
28. Мудрак Р. П. Господарська діяльність підприємств молокопереробної галузі харчової промисловості України. *Український журнал прикладної економіки*, 2020, Том 5, № 1. С. 388-396.

29. Мудрак Р. П., Довгаль О. В. Актуальні проблеми глобальної економіки: голод та недоїдання. *Український журнал прикладної економіки*, 2020, Том 5, № 2. С. 311-319.
30. Мудрак Р. П. Стан та перспективи розвитку підприємств харчової промисловості України. *Український журнал прикладної економіки*, 2020, Том 5, № 3. С. 125-134.
31. Непочатенко О.О., Мудрак Р.П., Бечко П.К., Непочатенко О.А. Роль кредитного ринку в забезпеченні банківськими кредитами сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*, 2020, №23. С. 10-16.
32. Скудларські Я., Бурляй А.П., Мудрак Р.П., Смертенюк І.І. Напрями інноваційного розвитку сільського господарства в контексті кліматичних змін. *Облік і фінанси*, 2021, № 2(92). С. 136-146. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2\(92\)-136-146](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2(92)-136-146)
33. Нестерчук Ю.О., Мудрак Р.П., Мельник Л.Ю., Чернега І.І., Власюк С.А. Теоретичні основи класифікації регуляторних механізмів розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері [Електронне видання]. *Ефективна економіка*, 2021, №7. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9041>. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.7.2
34. Нестерчук Ю.О., Мудрак Р.П., Мельник Л.Ю., Соколюк С.Ю., Власюк С.А. Вплив регуляторних механізмів підприємницької діяльності на бюджетно-податковий процес та сталий розвиток регіонів. *Агросвіт*, 2021, № 13-14. С. 3-10. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.13-14.3
35. Анисенко О.В., Вакар К.В. Розвиток аграрного сектора економіки України в умовах інституційних змін. *Агросвіт*, 2018, №9. С. 27-32.
36. Волошанюк Н.В., Сьомка А.К., Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017, Випуск 13, частина 1. С. 45-49.
37. Важинський Ф. Європейський досвід реформування аграрного сектору економіки: можливості для України (аналітична записка) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/e20160202.pdf>
38. Костецький Я.І. Стратегія формування і розвитку аграрного сектору України: теорія і практика : монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 356с. ISBN 978-966-654-444-8
39. Лопатинський Ю. М., Кифяк В. І. Розвиток аграрного сектора національної економіки на інституційних засадах : [монографія]. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. 248 с. ISBN 978-966-423-323-8
40. Михайленко О. В., Хільченко І. Ю. Аграрний сектор України: сучасний стан, проблеми та перспективи реформування галузі. *Modern Economics*, 2019. № 15(2019). С. 148-152. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V15\(2019\)-21](https://doi.org/10.31521/modecon.V15(2019)-21).
41. Щуревич Л.М. Механізми державної аграрної політики України [Електронний ресурс]. *Державне управління: удосконалення і розвиток*, 2018, №5. Режим доступу: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/103.pdf
42. Скудларські Я., Бурляй А.П., Мудрак Р.П., Смертенюк І.І. Напрями інноваційного розвитку сільського господарства в контексті кліматичних змін. *Облік і фінанси*. 2021. №2(92). С. 136-146. DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2\(92\)-136-146](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2021-2(92)-136-146)
43. Nesterchuk Yu., Bechko P., Mudrak R., Sokoliuk S., Melnyk L. State tools for the development of entrepreneurial activity in the agrarian sphere. *Laplace em Revista (International)*. 2021. Vol.7. No 3B. P.125-138
44. Мудрак Р.П. Економічна доступність продовольства в умовах російсько-української війни. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2022. Випуск 100. Частина 2. С. 43-55.
45. Мудрак Р.П. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 3. С. 294-298.